

Τυρινή: Ο τελετουργικός προθάλαμος της Μεγάλης Τεσσαρακοστής

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η εβδομάδα της Τυροφάγου ή Τυρινής αποτελεί το πρότυπο της Αγίας και Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Από την Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου έχει ξεκινήσει η σταδιακή εισαγωγή των πιστών στο κλίμα της τεσσαρακονθήμερης περιόδου με τη χρήση του λειτουργικού βιβλίου του Τριωδίου. Την εβδομάδα της Τυρινής όμως, το Τριώδιο χρησιμοποιείται κατά κόρον όλες τις ημέρες και όχι μόνο την Κυριακή (Τελώνου και Φαρισαίου, Ασώτου, Απόκρεω) ή και το Σάββατο (προ της Απόκρεω – των Ψυχών), όπως συνέβαινε τις δυο προηγούμενες εβδομάδες.

Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της παρούσας εβδομάδας, ως εισαγωγικής στο πνεύμα και την ουσία της Σαρακοστής, είναι εμφανής και στην τυπική διάταξη των ακολουθιών των καθημερινών. Από το εσπέρας της Κυριακής των Απόκρεω, έως και την Παρασκευή της Τυρινής παρατηρείται η χρήση του Τριωδίου σε όλες τις ακολουθίες, με αποκορύφωμα την Τετάρτη και την Παρασκευή, οπότε η αδυναμία τέλεσης Θείας Λειτουργίας μεταβάλλει την τυπική διάταξη σε σχεδόν όμοια με εκείνη των καθημερινών της Μεγάλης Τεσσαρακοστής.

Εξετάζοντας το τυπικό των ημερών αυτών, προβαίνουμε στις ακόλουθες τελετουργικές επισημάνσεις: 1) Στην **ακολουθία του Εσπερινού** παρατηρούμε τις εξής μεταβολές: α) Στα Απόστιχα δεν ψάλλονται τα συνήθη τροπάρια από το βιβλίο της Παρακλητικής, αλλά τα ανάλογα από το Τριώδιο. Αυτά είναι ένα ιδιόμελο των αποστίχων, το οποίο ψάλλεται δύο φορές, την πρώτη χωρίς στίχο και τη δεύτερη με το στίχο «Πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου», ενώ ακολουθεί μαρτυρικό με στίχο «Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς» και στο «Δόξα. Καὶ νῦν» Θεοτοκίο (ἢ Σταυροθεοτοκίο, κατὰ το εσπέρας Τρίτης και Πέμπτης) ἢ τυχόν δοξαστικό του Αγίου από το Μηναίο (εκτός Τρίτης και Πέμπτης). β) Το απόγευμα της Τρίτης και της Πέμπτης, ἀντὶ γὰρ τὸ σύνηθες ἀπολυτίκιό τοῦ ἁγίου τῆς ἡμέρας, ψάλλεται τὸ «Θεοτόκε Παρθένε» και τὰ λοιπὰ τροπάρια· ἀκολουθοῦν τὸ «Κύριε Ἐλέησον» μ' ἑκατὸς φορές, «Δόξα. Καὶ νῦν», «Τὴν Τιμιωτέραν», «Ἐν ὀνόματι Κυρίου», ἡ ἐκφώνηση «Ὁ ὢν εὐλογητός», ἡ εὐχή «Ἐπουράνιε Βασιλεῦ» και οἱ τρεῖς μεγάλες μετάνοιες με τὴν εὐχή τοῦ Ἁγίου Εφραίμ τοῦ Σύρου «Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μου». Ἡ διάταξη αὐτὴ ἀκολουθεῖται, διότι στὸν ὁρθρο τῆς ἐπομένης δὲν θὰ ψαλλεῖ «Θεὸς Κύριος», ἀλλὰ «Ἀλληλούια», ἀφοῦ δὲν μπορεῖ νὰ τελεσθεῖ κανενὸς εἴδους Θεία Λειτουργία αὐτές τῖς δύο ἡμέρες (Τετάρτη και Παρασκευή).

2) Στην **ακολουθία του Όρθρου** απαντώνται οι ακόλουθες διατάξεις: Βασικότερη μεταβολή της τυπικής διάταξης της εβδομάδας της Τυρινής αποτελεί η μελώδηση τριωδίων κανόνων ή και πλήρων κανόνων από το Τριώδιο, με περιεχόμενο μετανοίας, νήψεως και καλέσματος σε προσευχή και νηστεία. Οι τριώδιοι κανόνες είναι διπλοί και ψάλλονται καθημερινά, ενώ ο πλήρης κανόνας απαντάται μόνο στον όρθρο της Τετάρτης και της Παρασκευής. Αυτές τις δύο ημέρες υπάρχουν και μερικές επιπλέον μεταβολές στην ορθρινή ακολουθία: α) Αντί για το «Θεὸς Κύριος», ψάλλεται το τριπλό «Ἀλληλούια», με τη συνοδεία των τεσσάρων στίχων από το Ησ. κστ', 9,11,15 («Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου» κ.λπ.) και οι τριαδικοί ὕμνοι του ήχου της εβδομάδας. β) Πριν από τη μελώδηση των κανόνων προηγούνται οι εννέα βιβλικές ωδές (την Τετάρτη ολόκληρες οι γ', η' και θ' ωδές και η αρχή και το τέλος των υπολοίπων, ενώ την Παρασκευή αντί της γ' ψάλλεται ολόκληρη η ε' ωδή). γ) Αντί για το σύνηθες κοντάκιο του αγίου της ημέρας λέγεται το μαρτυρικό του ήχου της εβδομάδας. δ) Δεν ψάλλεται εξαποστειλάριο, αλλά το φωταγωγικό του ήχου της εβδομάδας. ε) Στη θέση του απολυτίκιου λέγεται χύμα το «Ἐν τῷ ναῷ ἐστῶτες τῆς δόξης σου» και η λοιπή ακολουθία όμοια με τον εσπερινό της παραμονής. στ) Συνημμένα με την ακολουθία του Όρθρου τελούνται και **οι ακολουθίες των Ωρών Α', Γ' και ΣΤ'.** Στην τελευταία λέγεται το τροπάριο της προφητείας και η προφητεία από το βιβλίο του Τριωδίου, ενώ μετά το πέρας της Στ' Ωρας γίνεται η απόλυση και δεν ακολουθεί η τέλεση Θείας Λειτουργίας.

Η **τέλεση της Θείας Λειτουργίας** αποτελεί τη θεμελιώδη έκφραση της λατρευτικής σύναξης. Την εβδομάδα της Τυρινής όμως, και συγκεκριμένα την Τετάρτη και την Παρασκευή, δεν είναι δυνατή η τέλεση Θείας Λειτουργίας πλήρους μορφής ή έστω Προηγιασμένων Δώρων, σύμφωνα με παλαιό έθος της Εκκλησίας των Ιεροσολύμων. Το τυπικό της μονής του Αγίου Σάββα χαρακτηρίζει τις ημέρες αυτές ως τελείως άπρακτες. Σε παλαιότερες εποχές, η τέλεση της Λειτουργίας των Προηγιασμένων Δώρων επιτρεπόταν αυτές τις δύο ημέρες. Στην περίπτωση αυτή, δεν αναγιγνώσκονταν δύο, αλλά ένα παλαιοδιαθηκικό ανάγνωσμα και αντί του «Κατευθυνθήτω ή προσευχή μου» θα ψαλλόταν ο ψαλμικός στίχος «Ἐλπισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον» (Ψαλμ. ργ', 3) με εναλλαγή των στίχων του ρλ' ψαλμού. Κατάλοιπο αυτής της παλαιάς συνήθειας αποτελεί η παράθεση παλαιοδιαθηκικού αναγνώσματος στο βιβλίο του Τριωδίου, κατά την ακολουθία του Εσπερινού των δύο ημερών της εβδομάδας της Τυρινής.

Εξαίρεση στην απαγόρευση τέλεσης Θείας Λειτουργίας μπορεί να λάβει χώρα, εάν κατά τις ημέρες αυτές συμπέσει η εορτή της Υπαπαντής του Κυρίου (περίπτωση δυνατή μόνο για τις κοινότητες που ακολουθούν το Παλαιό

Ημερολόγιο) ή μνήμη εορτάσιμου Αγίου, όπως για παράδειγμα του Αγίου Χαραλάμπους, των Τεσσαράκοντα μαρτύρων κ.λπ. Στην περίπτωση αυτή ψάλλεται σε όλες τις ακολουθίες της ημέρας η ακολουθία του εορταζόμενου Αγίου, καταλυμπάνεται η διάταξη του Τριωδίου και τελείται η Θεία Λειτουργία του ιερού Χρυσοστόμου.

Η εβδομάδα της Τυρινής αποτελεί λοιπόν και τελετουργικό προάγγελο της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, εισάγοντας σταδιακά τους πιστούς στο λειτουργικό πλούτο της περιόδου των Νηστειών. Κατά την περίοδο που ανοίγεται μπροστά μας, η ενοριακή λατρεία θα ομοιάσει με εκείνη που τηρείται στα καθολικά των μοναστηριών και θα αποτελέσει πρόκληση για μύηση στις αρετές της προσευχής, της νηστείας και της εγκράτειας, αλλά και στην ιδιόρρυθμη τελετουργική πάλη μεταξύ της μοναχικής ακρίβειας και της ενοριακής οικονομίας των ιερών ακολουθιών.